

Utbildningsdepartementet

Högskoleverket
Box 7851
103 99 Stockholm

Uppdrag till Högskoleverket att utreda vissa frågor om antagning och avskiljande

Regeringens beslut

Regeringen uppdrar åt Högskoleverket att utreda om en student som inte bedöms kunna slutföra hela eller delar av utbildningen till följd av allvarlig brottslighet i vissa fall bör kunna avskiljas från utbildningen.

Verket ska även utreda om en högskola i vissa fall bör kunna neka att anta en sökande, om det är uppenbart att den sökande inte bedöms kunna slutföra hela eller delar av utbildningen till följd av allvarlig brottslighet, trots att de behörighetskrav som gäller för utbildningen är uppfyllda.

Högskoleverket ska vidare utreda under vilka förutsättningar beslut om nekande till antagning och avskiljande bör kunna fattas.

Utgångspunkten för uppdraget ska vara att det är fråga om situationer som följer eller kan förväntas följa av beslut av en annan myndighet eller motsvarande. Vidare bör en utgångspunkt vara att enbart sökande till och studenter som deltar i utbildningar som leder till vissa examina bör omfattas, främst lärarexamen och examina inom hälso- och sjukvårdsområdet, samt att det finns mycket starka sakliga omständigheter, främst i form av allvarlig brottslighet, för att beslut om avskiljande eller nekande till antagning ska kunna fattas.

Högskoleverket ska även utreda vad ett beslut om avskiljande eller nekande till antagning bör innebära i fråga om den sökandes eller den studerandes möjlighet till fortsatta högskolestudier samt belysa vilka konsekvenser, särskilt med avseende på rättssäkerheten för sökande och studenter, som skulle följa av en sådan skärpning av reglerna för antagning och avskiljande.

Högskoleverket ska vidare föreslå de författningsändringar som är nödvändiga. Uppdraget ska genomföras i samråd med Socialstyrelsen, Sveriges kommuner och landsting samt företrädare för de studerande och andra berörda organisationer.

Uppdraget ska redovisas till Regeringskansliet (Utbildningsdepartementet) senast den 30 juni 2009.

Bakgrund

Av 4 kap. 1 § högskolelagen (1992:1434) följer att högskolorna så långt det kan ske med hänsyn till kraven på kvalitet i verksamheten som studenter ta emot de sökande som uppfyller behörighetskraven för studierna. Bestämmelser om grundläggande och särskild behörighet samt urval finns i 7 kap. högskoleförordningen (1993:100) där det bl.a. framgår att de krav på särskild behörighet som ställs ska vara helt nödvändiga för att studenten ska kunna tillgodogöra sig utbildningen. Vissa bestämmelser om behörighet finns även i 5 kap. förordningen (1993:221) för Sveriges lantbruksuniversitet.

För viss utbildning vid Försvarshögskolan gäller därutöver vissa särskilda bestämmelser. Enligt 5 kap. 3 § förordningen (2007:1164) för Försvarshögskolan krävs för att kunna bli antagen till en utbildning som leder till officersexamen utöver vad som gäller för grundläggande behörighet enligt högskoleförordningen att sökanden

1. är svensk medborgare,
2. har fullgjort militär grundutbildning enligt lagen (1994:1809) om totalförsvarspikt eller motsvarande militär utbildning, och
3. har genomgått säkerhetsprövning och uppfyller kraven enligt säkerhetsskyddslagen (1996:627) och säkerhetsskyddsförordningen (1996:633).

Även om det i vissa fall ställs ytterligare krav än vad som gäller enligt bestämmelserna om grundläggande behörighet i högskoleförordningen, finns det inte något utrymme för att neka att anta en sökande enbart på den grunden att vederbörande inte bedöms kunna slutföra hela eller delar av utbildningen eller utöva det yrke som utbildningen förbereder för.

Det finns inte heller något utrymme för att avskilja en student enbart på den grunden att studenten inte bedöms kunna slutföra hela eller delar av utbildningen eller utöva det yrke som utbildningen förbereder för. Av 4 kap. 6 § högskolelagen framgår att regeringen får meddela föreskrifter om att en student tills vidare ska avskiljas från utbildningen i fall då studenten

1. lider av psykisk störning,
2. missbrukar alkohol eller narkotika, eller
3. har gjort sig skyldig till allvarlig brottslighet.

Som ytterligare förutsättning för ett avskiljande gäller att det, till följd av något sådant förhållande som avses i någon av punkterna, bedöms föreligga en påtaglig risk att studenten kan komma att skada annan person eller värdefull egendom under utbildningen. Enligt förordningen (2007:989) om avskiljande av studenter från högskoleutbildning ska ett beslut om avskiljande alltid innebära att studenten tills vidare inte får fortsätta den pågående utbildningen. Ett beslut om avskiljande ska också innebära att studenten tills vidare inte får antas till eller fortsätta annan utbildning av samma slag, om inte annat beslutas. Ett beslut om avskiljande innebär också att studenten tills vidare inte får antas till eller fortsätta någon annan högskoleutbildning, om det anges i beslutet.

De verksamhetsförlagda delarna av utbildning som leder till lärarexamen och läkarexamen är i vissa fall reglerade i särskild ordning. Av 2 a § lagen (2000:873) om registerkontroll av personal inom förskoleverksamhet, skola och skolbarnsomsorg framgår att den som under utbildning till en lärarexamen tilldelas plats för verksamhetsförlagd del av utbildningen inom bl.a. förskoleverksamhet, skolbarnsomsorg förskoleklassen, grundskolan, den obligatoriska särskolan, specialskolan och sameskolan ska lämna ett utdrag ur det register som förs enligt lagen (1998:620) om belastningsregister till den som beslutar om att ta emot studenten. Den som inte har lämnat ett sådant registerutdrag får inte tas emot till verksamhetsförlagd del av utbildningen.

Patientsäkerhetsutredningen (SOU 2008:117) har i syfte att uppfylla kraven på en säker och god vård föreslagit att en ny lag om registerkontroll av personal inom hälso- och sjukvården införs och att en sådan registerkontroll enligt lagen (1998:620) om belastningsregister bör äga rum vid ett anställningsförfarande som en del av en lämplighetsprövning. Läkare som fullgör allmän- respektive specialisttjänstgöring föreslås omfattas, eftersom sådan tjänstgöring sker i anställningsform. Utredningen har vidare bedömt att studenter i verksamhetsförlagd utbildning generellt sett inte bör omfattas av registerkontrollen med hänvisning till att sådan del av utbildningen får förutsättas ske under handledning.

Av 6 kap. 1 § förordningen (1998:1513) om yrkesverksamhet på hälso- och sjukvårdens område framgår att särskilt förordnande att utöva yrke enligt 3 kap. 10 § lagen (1998:531) om yrkesverksamhet på hälso- och sjukvårdens område meddelas av Socialstyrelsen. Av 2 § 3

Socialstyrelsens föreskrifter (SOSFS 2000:6) om särskilt förordnande att utöva läkaryrket för icke legitimerade läkare framgår att landstingen har rätt att i vissa fall förordna läkare som ännu inte erhållit legitimation. Av 5 § samma föreskrifter framgår att ett sådant bemyndigande får återkallas av Socialstyrelsen beträffande en viss läkare.

På regeringens vägnar

Lars Leijonborg

Per Anders Strandberg

Kopia till

Socialstyrelsen
Verket för högskoleservice
Överklagandenämnden för högskolan
Högskolans avskiljandenämnd
Statliga universitet och högskolor inom Utbildningsdepartementets
ansvarsområde
Sveriges lantbruksuniversitet
Sveriges förenade studentkårer
Sveriges universitetslärarförbund
Sveriges universitets- och högskoleförbund